

מסדר החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

ג ל י ר ג ו ת ל ע י ר ו נ ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
בעריכת ד"ר נחמה ליבוביץ שנת העשרים ואחת

דברים (השכ"ב)

הפסוק שבת חזון
ישעיה סרק א'

א. פסוקים כ"ח - כ"ז

לוצה כמה מפרטים מהוים הפסוקים כ"ח - כ"ז הטיבה בחור נבראה ישעיה זו.
חסבר - מה הופך אותם ליחידה אחת?

ב. החוקר ד"ר ש"א לוינשטם במאמרו על ישעיה ח' (ספר אורבך, ירושלים השט"ו ע'
27-28) גלה אח המבנה הביאסטי של הפסוקים כ"ח-כ"ז וראו את מבנה הפסוקים כזו:

21	איכה היתה לזונה קריה נאסנה
	מלאחי משפט צדק יליון בה
22	כספך היה לסיבים ...
23	עריך סוררים ...
24	לכן באום ה' צבאות אביר ישראל
24	הוי אנקמה טצרי ...
25	ואשיבה ידי עליך ואצורף כבו טיגין
26	ואשיבה שופטין כבראשונה ...
	אחרי כן יקרא לך עיר הצדק קריה נאסנה
27	ציון בסעפט תפדה ושביה בצדקת.

חסבר מה יש ללמוד ממבנה זה לחבנת טפסעות הנבראה הזאת!

ג. טאלת סגנון

הטוח את שגי הדמויים שבשני הפסוקים הבאים:

ט"ז: רחצו הזכר
הסירו רוע מעלליכם מגבר מיבי

כ"ח: ואשיבה ידי עליך
ואצרף כבר טיגין

- מה החבול בין שני הדמויים (המחבובים שבניהם לחסנה, להחזרה בהפוכה)?
- מהו קשרו של כל אחד מן הדמויים למקומו במקרא?

ד. כ"ח איכה היתה לזונה קריה נאסנה

הטלבי"ס

מצייר במליצתו כאלו איש פלוני אלמוני ראה את ירושלים זה מקרוב והיתה בתכלית הצדק והאמונה; ועתה בא שנית להוכח וראה כי נחמכו כלם לרוע לה' ולאנשים, והוא מהפלא ושואל: איך נהיה השנוי הזה פתאוט?

- מהי התופעה בטגנון הפסוקים שעליהם מבוסס פרשני?
- היכן מצינו חופעה זו בטגנון הכתובים בחזרה או בגביאס?

ה. כספך היה לסיגים סבאך מהול במים

המלבי"ם: הנביא משיב אל השואל המתפלא: "אל תדמה בנפשך שהיתה יציאה זו מן הצדק אל הרצח פתאום, לא כן הוא! כי כבר קדמו לנמות מן הדרך הישרה מעט מעט עד שמרעה אל רעה יצאו. כי כבר מימים רבים היו מערבבים סגים בכסף לרמות בהם, ועוד קודם לכן היו מוכרי המשקים המשכרים מערבים מים בין לרמאות, כי היה זה עון קל בעיניהם ומזה יצאו מדחי אל דחי

א טהי הפליאה בפסוקיננו (כ"א - כ"ג) שאותה רצה לישב?

ו. כ"ב : כספך היה לסיגים סבאך מהול במים

פסיקתא דרב כהנא איכה:

בראשונה היו משתמשים במטבעות של כסף, וכיון שרבו הרמאין התקינו שיהיו משתמשים במטבעות של נחשת ומחופין כסף *.
והיה חד מנהון אזיל לגבי צורפא והוה שמע קליה אמר לבר ביתיה (-היה אחד הולך אצל הצורף שמע קולו כשהוא אומר לכן ביתו): "איזיל, הנחש ליה" (-ערבב לו הרבה נחושת). אף איהו הוה אזיל למזבן חד קפיס דחטר מן גו קפיליא (-אף הוא הלך לקנות לג יין מבית מסכר יין) ושמע קליה אמר לבר ביתיה: "המהיל ליה!" (-שמע קולו של בעל בית היין אומר לכן ביתו: מהול לו את היין במים).
הדא הוא דכתיבו: "כספך היה לסיגים, סבאך מהול במים".

(* רש"י לפסוקנו: שהיו עושים מעות נחשת ומצפין אותן בכסף להרבות בהם).

ראב"ע ד"ה כסף

דרך משל על השופטים ועל השרים; על כן אחריו "שריך סוררים", והטעם: המובחרים שבהם הם סיגים.

רד"ק ד"ה כספך

עושים בה מטבע עקר וחושבים בני אדם, כי כולו כסף - ויש בו סיגים, נחושת ובדיל והדומים להם ומחופה בכסף ומטעין בו בני אדם, וכן מוכרי יין - חושבים הקונים, שהם קונים יין חי, והוא מעורב במים.

ד"ה סבאך

הוא היין הנמכר בחנות לפי שבאים לשם ריקים ופוחזים וסובאים ומשתכרים שם.

שד"ל ד"ה כספך היה לסיגים רגו'

דרך משל, כלומר: את שהיית מקדם ככסף צרוף וכיין טוב, נחפכת וחיית סיגים ויין מזוג, אבל פירוש רש"י ורד"ק רחוק מאד ממעלת מליצת ישעיה, ולדעת ראב"ע הוא משל על השופטים... ונראה לי, שאם איננו רחוק שימשיל גורלי העיר לכסף, רחוק הוא, שימשיל אותם לייין...

- א 1. במה סוטה המדרש מפרשו של מקרא?
- אא 2. מה מוסיף המדרש חזה להבנת רעיון הפסוק?
- 3. מה ההבדל העקרוני בין שד"ל לבין רד"ק?
- 4. במה ראב"ע קרוב יותר לפירושו של שד"ל מאשר רד"ק?
- 5. מהי בקורתו של שד"ל לפירוש הרד"ק, ומה בקורתו לראב"ע?
- 6. הנראים דברי שד"ל קרובים יותר לפשוטו של מקרא מאשר דברי רד"ק - או נראה לך רד"ק קרוב יותר?

השאלות המסומנות א קשות והמסומנות אא קשות ביותר, יפתור כל אחד לפי הבנתו, שאלות וגם תשובות יש לשלוח לד"ר נחמה ליבוביץ, קריה-משה, ירושלים.